

EXAMEN PHILOSOPHICUM

Inger Nygaard Preus: FORELESNING I DYGDSETIKK, april 2013

I. OM DYGDSETIKK GENERELT

1. INNLEDNING.

2. DYGDSETIKK SOM EN ETISK, NORMATIV TEORI.

DEONTOLOGI	UTILITARISME	DYGDSETIKK
normer	konsekvenser	den dygdige aktør
plikt	lyst / smerte	<u>det gode liv</u>

3. DYGDSETIKK VS DYGDSLÆRE.

4. HVA MENES MED "DYD" OG "DYGD"?

HVA ER EN DYGD? Areté. Virtu. Duga. Det å virke på sitt beste.

IKKE-MORALSK OG MORALSK DYGD.

5. HVILKE KJENNETEGN HAR EN MORALSK DYGD? (Philippa Foot)

(1) En dygd er **GUNSTIG ELLER FORDELAKTIG ELLER NYTTIG**

(2) En dygd er knyttet til **VILJEN**

(3) Dygd er knyttet til **VISDOM, INNSIKT; GODE MÅL, HVORDAN DE NÅS; DØMMEKRAFT**. Denne visdommen skal være **OPPNÅELIG** for ethvert voksent, modent, normalt utrustet menneske.

(4) Dygdene er **KORRIGERENDE**.

6. NOEN SPØRSMÅL:

(1) Kan man si at jo vanskeligere det er for et menneske å handle dygdig, f.eks. fordi omstendighetene er ekstremt dårlige, jo mer dygdig er det hvis det handler godt?

(2) Kan dygd gi seg utslag i dårlige og eller onde handlinger?

(3) Må man ha alle – eller mange av - dygdene for å kunne kalles dygdig, eller er det nok med én?

7. MÅ DYGD LÆRES? NATURLIGE OG KUNSTIGE DYGDER.

8. DEN DYGDIGE AKTØR OG DET GODE LIV. Fellesskapet – vi snarere enn bare *jeg*.

9. KAN MAN TA FEIL AV OM MAN LEVER ET GODT LIV?

"Are we human, or are we dancer?"

10. DYGDSETIKK OG KVINNER.

11. KORT OPPSUMMERING.

II. ROSALIND HURSTHOUSE: "DYGDSETIKK OG ABORT"

12. INNDELING AV ARTIKKELEN OG HOVEDPOENGER.

3 deler:

1. Fremstilling og forsvar for dygdsetikken ved skjematisk oppstilling og sammenligning med utilitarisme og deontologi.

2. Ni innvendinger mot dygdsetikk og forsøk på gjendrivelse.

3. Anvendelse av dygdsetikk på et konkret spørsmål: om abort er etisk riktig.

3 hovedpoenger:

1. Dygdsetikken er **ikke mer uklar** i sine begreper eller mer problematisk i sine teser enn utilitarisme og deontologi.

2. Man kan **ikke avgjøre abortspørsmålet** hverken ved å se på *fosterets status* eller på *kvinnens rettigheter*.

3. For å finne ut om abort er etisk riktig eller galt må man vurdere hver enkelt situasjon og bruke **skjønn og ha dømmekraft**: Man må se på **helheten i situasjonen**, ut fra **den dygdige aktørs** vurdering av **det gode liv**.

13. Skjematisk oppsett av dygdsetikkens kriterium på en etisk riktig handling:

forbindelse mellom 'riktig handling' og 'den dygdig handlende' og 'dygd' og 'utfoldelse' ('det gode liv' (*eudaimonia*)).

En etisk riktig handling ut fra dygdsetikk er den handling som en dygdig aktør vil velge i en gitt situasjon, og en dygdig aktør er en som har dygdene og utøver dem. En dygd er et karaktertrekk som et menneske trenger for å utfolde seg og leve et godt liv.

14. INNVENDINGER MOT DYGDSETIKKEN.

Innvending 1: *uklare begreper.*

Hursthouse: Begrepene er ikke mer uklare enn i andre, etiske teorier.

Innvending 2: *sirkulær*: Riktig handling beskrives ved den dygdige aktør for så å beskrive den dygdige aktør ved riktig handling.

Hursthouse: En dygdig aktør beskrives ved at hun har dygd, noe som innebærer at den handlende har bestemte karaktertrekk, som er nødvendige for å kunne leve et godt liv.

Disse karaktertrekkene består i anlegg for både følelsesreaksjoner og handlemåter.

Innvending 3: å *være*, ikke å *gjøre*.

Innvending 4: (1) *ingen normer eller prinsipper,*
(2) *må bruke forbilder.*

Hursthouse:

(1) Enhver dygd kan gjøres om til en norm, som gir veiledning i moralske spørsmål.

(2) Derfor kan den handlende bruke sin egen forståelse av dygder og laster direkte når hun skal handle, uten å gå veien om et hypotetisk forbilde.

Innvending 5: *reduksjonistisk*, hvilket innebærer at alle våre moralske begreper blir definert ved den dygdige aktør.

Hursthouse: Dygdsetikken forutsetter en rekke moralske begreper.

Innvending 6: → *relativisme*

Hursthouse: De viktige dygdene er felles for alle mennesker, nødvendige for å kunne leve et godt liv.

Innvending 7: *uløselig konflikt*

Hursthouse: Det to forskjellige dygder krever av oss, kan gå i forskjellige retninger. Men det gjelder også for normene i deontologien.

Innvending 8: *bare påstander*

Innvending 9: *forutsetter en enighet* om hvordan dygds-begrepene skal forstås

Hursthouse: Moralsk klokskap eller visdom kan ikke læres slik matematiske sannheter kan læres. Moralsk visdom forutsetter livserfaring og en lydhør vurderingsevne.

Kritikerne har en gal oppfatning av hva en etikk er og kan gjøre.

III. DYGDSETIKK ANVENDT PÅ ABORTSPØRSMÅLET

15. Hun går imot vanlige måter å nærme seg spørsmålet på:

Fosterets status og kvinnens rettigheter er ikke uten videre relevant.

1. Fosterets status diskuteres uten at man har kommet til noe entydig resultat, man kjenner ikke sannheten om hva fosterets status er.

2. Ved å hevde en moralsk (eller juridisk) rett kan man handle lastefullt.

Mot Singer, som særlig diskuterer fosterets status.

Mot pliktetikk, fordi hun mener at det ikke kan finnes absolutte normer som en gang for alle kan avgjøre om det å ta abort er etisk riktig eller galt.

Trekker inn mange flere **hensyn** enn det som er vanlig i andre etiske teorier.

16. HVORDAN KOMMER HURSTHOUSE' FORM FOR DYGDSETIKK FREM I DEN MÅTEN HUN BEHANDLER ABORTSPØRSMÅLET PÅ?

Den dygdige aktør: Har den angjeldende kvinnen **dygd**? Har hun de karakteregenskapene som er nødvendige for å kunne leve **et godt liv**? Har hun innsikt og visdom? Har hun dømmekraft? **Vil** hun **det gode**? Har hun forkvaklede **verdier**? Har hun en gal oppfatning om hva **et godt liv** innebærer?

Hun skal **bruke sin egen forståelse**, være autonom.

Dygdene peker ikke nødvendigvis i samme retning. Derfor fremhever hun at man må **se situasjonen an**, se hvilke trekk som er relevante og viktige.

Uansett om abort er etisk riktig i en bestemt sammenheng, må den angjeldende kvinnen **reflektere over seg selv og sin situasjon**. Har hun dygd? Lever hun et godt liv? Vil abort/ikke abort føre til et godt liv?

17. AVSLUTNING: Noen moderne illustrasjoner.

